

10. Мочалова Н. М. Методы проблемного обучения и границы их применения. – Казань. Изд-во казанского универ-та, 1979.
11. Оконь В. Основы проблемного обучения. – М. : Просвещение, 1968. – 208с.

Павлюк Л. В. Проблемное обучение как средство формирования исследовательских умений.

В статье рассматривается проблемное обучение как одно из средств формирования исследовательских умений у студентов.

Pawluk L. Problem education as means of forming research skills.

In this article the problem of training as a means of forming research skills in students.

**Павх С. П., Мамус Г. М.
Тернопільського педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка**

ВИВЧЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОЗДОБЛЕННЯ ОДЯГУ ВИШИВКОЮ СТРІЧКАМИ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

У статті розглянуто питання навчання учнів загальноосвітніх шкіл оздобленню виробів одягового призначення вишивкою атласними стрічками. Запропоновано окремі методичні аспекти вивчення технології вишивки атласними стрічками та залучення учнів до активної предметно-перетворювальної й трудової діяльності.

Ключові слова: вишивка, оздоблення, одяг, атласні стрічки, технологічні особливості.

Загальноосвітній предмет “Технології” за змістом і завданнями відрізняється від усіх інших освітніх предметів. Це проявляється насамперед у його практичній спрямованості, адже у процесі навчання учні залучаються до трудової діяльності, яка сприяє становленню висококваліфікованих працівників у різних галузях виробництва. Саме трудова діяльність є тим вагомим чинником, завдяки якому розвивається суспільство, вдосконалюється виробництво, покращується рівень життя кожної людини. Завдяки праці людина стала людиною, зуміла досягти тих благ, якими ми користуємося сьогодні.

Предмет “Технології” завдяки специфічності свого змісту має змогу якнайповніше залучити учнів до трудової діяльності, яка має глибокі корені у сивій давнині. Сучасний учитель технологій повинен бути носієм і спадкоємцем майстерності попередників і тим прислужитися великій справі виховання та навчання підростаючого покоління.

Зміст навчальної програми охоплює багато видів діяльності людини, серед яких і мистецтво оздоблення одягу, а невід’ємною складовою цього напрямку є різні види вишивки. Вишивка – багатогранне мистецтво. Зокрема вишивка стрічками – це своєрідний прояв народного декоративно-ужиткового мистецтва, яка органічно вписалася в українську культурну традицію. У ньому поєднуються велика кількість технік виконання та різні за своєю структурою матеріали, що добираються в залежності від типу і призначення виробу. Об’єм та структуру виробам надають різноманітні матеріали, а також різноманітні види стібків та техніки їх виконання. Оволодіння технологічними особливостями та прийомами роботи з таким оздоблювальним матеріалом, як стрічки розкриває здібності учнів до оздоблення виробів одягового призначення знайомить їх з процесом роботи з різними матеріалами, формує технологічно освічену особистість, підготовлену до життя й активної предметно-перетворювальної діяльності [1].

Мета статті – розглянути технологічні особливості оздоблення виробів стрічками та висвітлити окремі методичні аспекти її вивчення в сучасній загальноосвітній школі на уроках технологій.

Ефективність використання вишивки як засобу навчання та виховання школярів залежить від готовності учителів школи до здійснення цього виду професійної діяльності. Аналіз літературних та науково-методичних джерел засвідчує, що донині вчитель працює в цьому напрямі, як правило, інтуїтивно, стихійно, без єдино визначених і прийнятих ефективних методик для високої якості навчання учнів.

Учителю самостійно доводиться обирати форми та методи навчання, так як їх використання залежить від специфіки предмета і від форми й завдань уроку. Кожний з методів навчання, як правило, можна застосувати для виконання декількох навчальних завдань і, навпаки, для розв'язання кожного дидактичного завдання можна застосовувати кілька методів навчання. Тому інколи не так просто зробити вибір методу навчання, так як інколи виклад нового матеріалу часто проводять з використанням різних методів навчання. Бесіда переходить у пояснення, пояснення чергується з демонстраціями.

Оптимальним, як показав досвід, у практиці навчання учнів оздобленню виробів вишивкою для передачі сприймання навчальної інформації учнями є *словесні* (словесно-інформаційні, словесно-евристичні), *наочні* (наочно-інформаційні, наочно-евристичні, наочно-дослідницькі), *практичні* (репродуктивні, практично-дослідницькі), *логічні* (аналізу та синтезу, індукції та дедукції, моделювання, абстрагування) методи навчання [2].

Методи навчання складаються з окремих елементів, які називаються прийомами. Наприклад, метод показу робочої дії при інструктуванні учнів включає такий прийом, як показ дії в робочому і сповільненому темпах тощо.

У підготовці учителя до навчання учнів оздобленню виробів вишивкою в педагогічній роботі з школярами важливим є формування знань про історію виникнення та становлення вишивки стрічками як виду прикладного мистецтва, її функції та місця у житті та побуті людини, зв'язок з іншими видами мистецтва, традиційні образи та сюжети, особливості техніки виготовлення та естетичного оформлення вишивки різних видів [5].

З метою активізації навчання доцільним є впровадження різних форм пошуково-дослідної роботи: ознайомлення з публікаціями мистецтвознавчої періодики, відвідування художніх виставок з наступним аналізом художніх творів; спілкування з народними майстрами.

Важливим для успішного освоєння технології оздоблення виробів вишивкою атласними стрічками є знання особливостей виконання роботи з цього різновиду мистецтва. Визначальним фактором для вчителя у підготовці до навчання учнів є набуття практичних умінь та навичок виготовлення та оздоблення виробів відповідно до їх видової специфіки, умінь користуватися інструментами та обладнанням, раціонально використовувати матеріали. Неабияке значення мають уміння проявляти свою творчість у роботі з різними матеріалами під час виготовлення виробів, адже світ сучасної вишивки відзначається простійним розвитком. Вивчення ж технологічних особливостей оздоблення виробів стрічками на прикладі українських митців допоможе учням загальноосвітньої школи якнайглибше опанувати цей вид народного декоративно-ужиткового мистецтва.

Надзвичайно важливим кроком в організації роботи учнів є знайомлення школярів із волокнистими, текстильними, шкіргалантерейними та іншими матеріалами, різноманітними інструментами та пристроями. Не менш важливим, як засвідчує практика, є відбір об'єктів праці, при здійсненні якого слід керуватися такими принципами:

1. Об'єкти праці мають бути естетичними, відображати сучасні тенденції

оформленні виробів, відповідати інтересам учнів даного віку, статі.

2. Складність і трудність оздоблення виробу не повинні перевищувати можливості учнів даної вікової групи, класу, окремих школярів. При виконанні окремих робіт треба укладатися в часові рамки.

3. Об'єкти праці мають бути різноманітними за конструкцією, технологією виготовлення, використаними матеріалами.

4. При відборі матеріалів для виготовлення виробу слід враховувати набуті знання та досвід роботи учнів із даними матеріалами, а також можливості матеріального забезпечення школи та сімей [5].

У процесі експериментально-дослідної роботи з метою визначення рівня оволодіння учнями загальноосвітніх шкіл технологічними прийомами виконання оздоблень виробів, нами був розроблений комплекс уроків з теми “Оздоблення одягу стрічками”. Запропонований комплекс уроків включає три блоки. Тематика блоків відповідає основним розділам “Історія виникнення, становлення та розвитку вишивки стрічками як виду декоративно-ужиткового мистецтва”, “Технологічні особливості оздоблення виробів стрічками”, “Виконання власного проекту оздоблення виробів стрічками”.

Узагальнення досліджуваних матеріалів ще раз довело на практиці, що робота з виготовлення виробів, і вишивкою атласними стрічками у тому числі, повинна бути побудована з поступовим ускладненням прийомів та методів роботи, використаних матеріалів та їх комбінування.

Надзвичайно важливо, щоб учні не лише виконували роботу за готовим алгоритмом, а й вчилися самостійно розробляти ескізи та композиції, виявляли творчість в оздобленні виробів. Для цього потрібно подати навчальний матеріал так, щоб вони зрозуміли суть технологічних особливостей створення як самої композиції, так і створення можливих сюжетів для виробу. Починати роботу доцільніше із нескладних орнаментів, можливо у вигляді оздоблень окремих деталей одягу (наприклад, кишеньки, комірця, манжетів тощо) рослинними орнаментами. Ці орнаменти, як правило виконують простими декоративними швами, як наприклад, – голка вперед, голка назад, різновиди швів тамбурних [3]. А наступні вироби поступово ускладнювати, як включаючи різноманітні матеріали та техніки виконання, так і оздоблення виробу цілому (наприклад, виготовлення сукні з оздобленням ліфа, рукавів та низу спідниці).

Пристаюючи до виготовлення перших виробів учні повинні мати уявлення про всі етапи технологічного процесу виготовлення виробу оздобленого стрічками

- створення проекту;
- виконання ескізу малюнка;
- перенесення малюнка на основний фон;
- узгодження технік і основних швів;
- остаточний підбір матеріалів для вишивання;
- процес вишивання;
- надання деталям об'ємності у випадку потреби;
- кінцева обробка і виконання завершальних робіт.

Обов'язковим є створення використання у процесі виготовлення відповідної технологічної документації, зокрема технологічних карт.

Для виконання ескізів орнаментів виробів учням доцільно вести окремі альбоми або папки з файлами. Інколи виникає потреба у збільшенні або зменшенні рисунка. Це роблять з допомогою збільшення або зменшення сторін квадрата у якому поміщений малюнок, або використовуючи сучасні комп'ютерні технології.

На уроках технології у процесі виконання практичних робіт неодмінно потрібно повторювати правила безпечної праці. Вимоги щодо організації робочого місця. Перед

початком роботи учні повинні обладнати своє робоче місце потрібними інструментами і матеріалом, а також одягнути робочий одяг. Під час вишивання і виконання завершальних робіт дотримуватись правил користування ріжучими і гострими інструментами, дотримуватися правил користуватися праскою. Забороняється залишати голку без нитки, підносити голку і ножиці до очей, вколівати голку в робочий одяг тощо. Після закінчення вишивання потрібно прибрати своє робоче місце [3, 4].

Під час пояснювання учням технології виконання оздоблень стрічками є націлювання учнів на необхідність користування п'яльцями з метою уникнення стягування тканини у процесі вишивання. У залежності від величини запланованого виробу п'яльца можуть бути різних розмірів та форми.

Пояснюючи учням теоретичний матеріал доцільно використовувати можливості мультимедії, яка дозволяє розширити кругозір учнів у певному напрямку, що є дуже ефективним чинником навчального процесу.

Для вишивання стрічками користуються різними голками –синель, гобеленові, універсальні (крюіл) у залежності від матеріалу. З метою забезпечення пораненню пальців необхідно мати наперсток.

вишивці стрічками теж існують свої, дещо відмінні, способи закріплення стрічки на початку і в кінці роботи. З цією метою бажано розглянути кілька способів закріплення стрічки на тканині. Вузликів не повинно бути ні з лицьового, ні з виворітного боків у вишитих виробах, вигляд їх має бути красивим, охайним, акуратним з обох боків виробу [3].

Дисциплінованість у виконанні тренувальних вправ виробів – це важлива риса в характері та діяльності дитини, а тому для виховання її докладають багато зусиль.

Досвід роботи вчителів показує, що вони застосовують різні методи стимулювання учнів з метою вчасного виконання завдання. Дотримання часу у виконанні практичних робіт має вирішальне значення для успішного засвоєння предмета та якості виконання завдань. і є не що інше, як прояв дисциплінованості в навчанні.

Інша риса, яка потрібна для кожній людині, – це акуратність у роботі та побуті. Особливо ця риса виявляється при виконанні практичних завдань (вправ і виробів). Учителі технологій часто змушені констатувати, що зусилля учня в роботі над вишивкою зводяться нанівець через неакуратність. На початку роботи вчитель має звернути увагу учнів на те, щоб оздоблювальні деталі виробу були чистими, акуратними, не забрудненими. Оскільки в процесі роботи забруднюються руки, а відповідно і тканина та нитки, і особливо, якщо вони світлих кольорів, виникає потреба надавати змогу учням під час уроків мити руки. Вже на першому уроці увагу учнів акцентують на тому, що вишивати треба дуже акуратно і ретельно, стежити за тим, щоб учні виконували всі рекомендації та вимоги щодо акуратного виконання завдань.

Як доглядати за вишитими виробами? Для оздоблення виробів, в основному, використовують синтетичні стрічки, адже вишиті ними речі не втрачають привабливості не тільки при ручному, але й при машинному пранні. Для того, щоб вишивка не зіпсувалася після прання, ще вологу, її треба як слід струсити, акуратно розправити вишиті деталі й залишити для просушування [6].

Вишивку стрічками не прасують. Прасувати можна тільки тканину навколо вишивки. Якщо ж вишивка має дрібні розкидані елементи, між якими проглядає зам'ята основа, використовують функцію "вертикальна пара".

Наголошують учням, що після пропрасовування стрічок відновити об'ємність стібків буде дуже непросто.

Перед початком виготовлення виробів учням слід продемонструвати вироби, виконані з дотриманням всіх вимог, що ставляться до вишитих виробів. Окрім того в

арсеналі учителя повинні бути зразки неправильного виконання (так званих робіт “Як не треба вишивати”) тих чи інших операцій, для того щоб наочно показати учням недоліки у роботі і які можуть бути результати. При цьому слід наголосити на помилках, які найчастіше припускаються учні у вишиванні. До таких помилок слід віднести:

1. Недотримання вимог щодо закріплення ниток чи стрічки.
2. Значне затягування стрічки та робочої нитки.
3. Чіткі сліди від копіювального паперу при переведенні малюнка на тканину.
4. Недошиті елементи малюнка.
5. Значне порушення розташування елементів малюнка вишивки.
6. Порушення кольорової гами вишивки.
7. Порушення композиції художньої вишивки.
8. Порушення пропорційного співвідношення елементів відповідно до розмірів узору та інтервалів між ними.
9. Перекошування вишивальної тканини при зап'ялюванні.
10. Невідповідність орнаменту призначенню виробу.
11. Недостатня волого-теплова обробка вишитих виробів
12. Неакуратне виконання оздоблення з виворотного боку.
13. Наявність плям та бруду на виробі.

Велике значення має демонстрування зразкових учнівських робіт, плакатів, схем. У багатьох школах постійно існують діючі виставки кращих учнівських робіт, а якщо є можливість, то краще проводити заняття в окремій кімнаті – музеї-майстерні. Тут можна постійно зберігати кращі роботи учнів, до яких вони можуть доторкнутися руками при вивченні нових тем дисципліни. Працюючи в музеї-майстерні учні проймаються відповідальністю за збереження дидактичних матеріалів, які тут зберігаються. Адже виготовити виріб з вишивання, гідний показу на виставці – це великий стимул для учнів, а особливо, коли його будуть бачити батьки, брати чи сестри, люди старшого віку.

Перевірка знань може бути усною і письмовою. Усною перевіркою можна встановити рівень і міцність засвоєння знань учнів.

Письмову перевірку знань застосовують переважно у тих випадках, коли треба встановити, з якими знаннями приступають учні до вивчення певної теми і на скільки ці знання поповнилися після її вивчення.

Особливе місце в оздобленні виробів посідає практична перевірка, тому що діяльність учнів на заняттях у майстернях полягає у виготовленні різних художньо-естетичних виробів.

У результаті вивчення вишивки в учнів формуються певні знання та практичні уміння. Для перевірки їх здійснюється опитування та закріплення знань учнів.

Опитування учнів може проводитися фронтально і в індивідуальному порядку. При фронтальному опитуванні питання, які ставляться перед учнями, мають бути нерозривно пов'язані з викладеним теоретичним матеріалом.

Кількість запитань до кожної теми може бути 8-10. Для відповіді на окремі питання учням можна рекомендувати схеми, таблиці, фотографії. В більшості випадків відповідні знання мають підкріплюватися уміннями виконувати той або інший шов і оздоблювати окремі деталі чи виріб вцілому. Тому контроль знань учнів варто поєднувати з контролем умінь.

Для комбінованого контролю доцільно використовувати індивідуальний контроль при допомозі різних карток-завдань. Як підсумок навчання поряд з традиційними методами контролю знань учнів багато учителів використовують машинний контроль.

Як свідчить досвід експериментальної роботи, у школах практикують в основному дві органічно пов'язані між собою форми перевірки знань учнів. Це усна перевірка і

перевірка знань, умінь та навичок учнів за допомогою письмових та практичних робіт, які виконуються безпосередньо на уроці (тренувальні вправи), а також робіт з виготовлення того або іншого об'єкту праці.

У практиці теоретичних і практичних занять дістало найбільшого поширення так зване "ущільнене опитування", яке поєднує різні форми перевірки знань учнів. У такому випадку для відповіді викликають кількох учнів. Один з них працює на дошці, даючи відповідь на питання про графічне зображення різних технік вишивки, інші – за робочими столами працюють з індивідуальними картками-завданнями: решта викликаних – з програмованими завданнями, призначеними для машинного контролю знань. Решта учнів класу слухає відповіді або бере участь у фронтальній бесіді. Таке опитування активізує весь клас, підвищує навчальну функцію контролю знань.

Висновки. Результати експериментальної роботи підтвердили необхідність вивчення технологічних особливостей оздоблення одягу вишивкою атласними стрічками, що є важливим для цілісного й гармонійного розвитку особистості школяра, забезпечує умови для його професійного самовизначення, вироблення навичок трудової творчої діяльності, виховання культури праці з урахуванням індивідуальних можливостей учнів. Робота над виробом, оздобленим вишивкою стрічками розвиває у дітей кмітливість, допитливість, інтерес до моделювання, художній смак. Крім того, діти набувають трудових навичок, розвивають сенсомоторні здібності, в них з'являється впевненість у власні сили.

Подальші перспективи дослідження можуть бути присвячені проблемам використання вишивки стрічками у дизайні сучасного одягу з метою створення шкільного музею дитячої творчості.

Використана література:

1. Державний стандарт освітньої галузі "Технологія" // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2003. – № 1. – С. 3–6.
2. Мельник Г. Методика викладання обслуговуючої праці: навчально-методичний посібник [для студентів навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 7.010103 "Педагогіка і методика середньої освіти. Трудове навчання"] / Мельник Г. – Дрогобич: НВЦ "Каменярь", 2005. – 172 с.
3. Павх С. Основи вишивки атласними стрічками / Павх С., Шаля Л. – Тернопіль: ТДПУ імені Володимира Гнатюка, 2008. – 58 с.
4. Радкевич В. О. Технологія вишивки: підручник / Радкевич В. О., Пащенко Г. М. – К. : Вища школа, 1997. – 303 с.: іл.
5. Титаренко В. П. Методика викладання декоративно-прикладної творчості / Титаренко В. П. – Полтава: ПДПУ, 2004. – 249 с.
6. Чиотти Донателла "Вышивка шелковыми лентами: техника, приемы, изделия" / [пер. с итал. Г. В. Кисановой] / Чиотти Донателла. – М. : АСТ-ПРЕСС, 2001. – 160 с.: ил. – (Энциклопедия).

Павх С. П., Мамус Г. М. Изучение технологических особенностей отделки одежды вышивкой лентами в общеобразовательной школе

В статье рассмотрены вопросы обучения учащихся общеобразовательных школ отделке одежды вышивкой атласными лентами. Предложены отдельные методические аспекты изучения технологии вышивки атласными лентами и привлечения учащихся к активной предметно-преобразовательной и трудовой деятельности.

Ключевые слова: *вышивка, отделка, одежда, атласные ленты, технологические особенности.*

Pavkh S.P., Mamus G.M. A study of technological features decorating clothing embroidery ribbon secondary school

The questions of training pupils finishing products odyahovoho purpose embroidered satin ribbons. A specific methodological aspects of technology embroidery satin ribbons and the active involvement of students in subject-converting and employment.

Keywords: *embroidery, decoration, clothing, satin ribbons, technological features.*

Падалка О. С.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ПРОФЕСІЙНО-ЕКОНОМІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Проаналізовано тенденції і розвиток вищої освіти у сфері професійно-економічної підготовки. Виокремлено особливості інтернаціоналізація освіти в сучасних умовах. Запропоновано модель педагогічної технології. Зазначено особливість концепції професійно-економічної освіти вчителів. Сформовано проблемне поле в галузі професійно-економічної підготовки майбутніх педагогів.

Ключові слова: *освіта, інтернаціоналізація освіти, глобалізація, інтеграція, професійно-економічна підготовка, проектно-конструкторська діяльність, інновації, модернізація, інфраструктура навчально-виховної діяльності.*

Розвиток сучасного суспільства і освіти зумовлюють потребу у професійно-економічній підготовці майбутнього вчителя у вищих навчальних закладах. Саме у вищому навчальному закладі майбутні вчителі мають можливість оволодівати загальними і спеціальними знаннями, що сприяє ефективній соціалізації особистості, у тому числі і її професійній спеціалізації, і є надзвичайно актуальним сьогодні, у зв'язку із зростанням ролі людського чинника за умов глобалізації соціально-економічних проблем людського життя, загострення міжнародної конкуренції в усіх галузях. Стрімка інтелектуалізація економіки визначила наступний етап розвитку суспільства як інформаційний, в якому найбільш цінним ресурсом виступає інформація та науковомісткі технології.

Професійно-економічна підготовка вчителя є предметом дослідження багатьох творів відомих учених у різні часи. Сьогодні дослідження питання професійної підготовки фахівців є центральним в роботах таких учених як: Андрущенко В. П., Вовк Л. П., Черкасов О. В., Шпака О. Т., Калініна Л. В., Самойлюкевич І. В. та ін.

Глобалізаційні та інтеграційні процеси висувають нові вимоги до освіти, зумовлюють необхідність кардинальних змін в її змісті, спрямованості, формах організації та фінансування. У системах освіти різних країн світу об'єктивно відбуваються процеси інтернаціоналізації їх діяльності. Зазначимо, що це пов'язано з причинами як внутрішнього характеру (забезпечення потреб національної економіки у кваліфікованих кадрах), так і зовнішнього (необхідністю забезпечення конкурентоспроможності національної економіки у світовому середовищі). *Інтернаціоналізація освіти* в сучасних умовах виявляється в таких особливостях:

- міграція робочої сили зумовлює потребу у визнанні дипломів, актуалізує питання уніфікації та стандартизації форм організації освіти;
- формуються єдині вимоги до змісту освіти, тобто відбувається спрямованість на певний набір знань, умінь і навичок та умінь, які мають бути засвоєні індивідом;
- відбувається інтернаціоналізація фінансових ресурсів освіти залучаються зовнішні